

א. טור: כ"ג
ב. ירושלמי ברכות
ג. [פ"א הלכה א]:
ד. ה"א"ש [פ"מ ב]
ה. האל ברכות ג' ע"א:

א א שיהא הוא מעורר השחר. כש"ה [מסכת מולין, דף מ"ט
ד"ה ועמ' ארסוס] כתב סוד לתכר יום ולילה כמורה או כחפלה
הן צנקה הן צערב: ב מפני. ועל כל פנים לא יתקוטע עמסה
(צ"י ד"ה ומ"ש ע"כ): ג ומיד. לאו דוקא אלא ישאח מעט כדאיחא
צגיטין דף ע' ע"א: ד המושכים.
המקובלים האריכו בענין חפלה
חלות, וצנקה פרשת בראשית
[י, ה ד"ה ספר הוי"ו] כתב וזה לשונו,
יש אומרים זמן בקשת רחמים הוא
סוף הלילה, ואני אכריע כי בחלות
ראוי לנקש רחמים על נקסת ישראל
ועל צניה כו' וצנקה הלילה יבקש
לרכיו, וצנקה זו לריכה להיות
נפילת אפסיע ע"כ. ועיין סימן קל"א
סעיף צ' ב. וצנקה דילן וצנקה
ג. אן למירון הראשון דמנן סימן
לאמנעית דאמנעיתא והיינו חלות,
משמע דעת ר'און הוא, ולמירון

הלכות הנהגת אדם בבוקר

סימן א

דין השכמת הבוקר. ובו מ' סעיפים:

א א יתגבר כבארי. עיקר גבורה כנגד הילכה"ר שאמרנו [אבות
פ"ד משנה א] אחיה גבור כו', ואמר כארי, כי טבע הארי אשר
אין לו יראה משום צריה כמו שכתב [משנה לה, ד] מקולם לא יחם
כו', כן לא יעלה על האדם מורא יצרו אף שהוא חקיף ממנו:
(ב) שיהא הוא מעורר כו'.
לכאורה אין שייכות זה הענין
א) אלא הוא זריזות בפני עצמה,
אלא הענין הוא שאין דומה העושה
מזה על ידי התעוררות של אחרים
לעושה על ידי עצמו. ועל פי זה
נראה לי [משנה א] שכתב רבינו הטור
אני מעיר את השחר ואין השחר
מעיר אותי, דקשה סיפא למה לי.
ונראה דמצינו [ויחא לה, א] אדם
מקדש את עצמו מלמטה מקדשין
אותו מלמעלה וכן הוא לענין
התעוררות שיש ב' מיני התעוררות,
שחלה מתעורר מלמטה וחס"כ
כל עליו התעוררות העליון לסייע
לו, ועל זה שיצא דוד את עצמו
שהיה צמאה כל כך שהתעוררות
שלו מלמטה גדולה כל כך שאין
צריך לסייע התעוררות של מעלה,

ציונים ארמ"א

א א טור: כ"ג דרכי
משה אורח א ע"פ מורה
נבוכים: א מורה
ד טור: כ"ג מורה
נבוכים שם: א טור:

עמרת זקנים

א א [א] ופיר כשיעור
משנה ואינו רוצה לישן
ישול ידיו אף שנשאר
מושב (שלי"ה) סוף משנה
מולין ד"ה חיל פדי הוי"ו ומכל
שכן שלא ילך ד' אמות בלי
נטילה:
ב המשכים לעסוק בתורה
ליבוש עצמו כדארי להכיין
לקראת אלהי (זוהר פרשת
נח עמוד קמ"ג, א ובספר
יש שכן דיע שפנתה הפק' אום
ג. טוב שיקום מעומד
לעסוק בתורה שלא יבא
לדי שנה (זוהר פרשת לך
לך פ"ג, א) ואע"פ שצריך
לקום בוריות בלי עצלותים
כמי שכתב הרמב"ם [מפמלה
השחר] ובספר הומוס פרק
ד' [עמוד לך, מכל מקום
ישיה מעט ולא יעמוד
פתאים (ש"ה) זני פתאים
פרק אחרון דברכות אום
ט. וכתב בסדר היום נרמס
השחר ובקובץ יאמר מ"ד
מורה אני לפניך מלך חי
וקים שהחיות בני נשמתו
בחמלה רבה אמתותך. ואין
צריך לה נטילת ידים אף
שידיו מנופות כי אינו
מזיז השם ולא הכינוי
[ע"כ]. ואחר על נטילת
ידים יאמר שם של מ"ב
מראשי תבית אלא ככה
גדולת כו':

ב א ד [א] המשכים להתחנן לפני בוראו יבוין [לשעות שמשנתות המשמרות * שהן בשליש הלילה ולסוף שני

שערי השובה

א א בארי. עיין באר היטב. ועיין ט"ז [סימן א] שכתב שיעקר הגבורה הוא נגד
היצר הרע ואמר בארי כו'. ויראה שהוא על דרך שאמר ביומא דף ס"ט [ע"כ]
נפק אתא כגוריא בגורא מבית קרש הקדשים, ולזה אמר שיתגבר בארי נגדו:
(ב) השחר. עיין באר היטב. ובברכי יוסף [אחא א] כתב בדבורה שליפני ליתא, אך
בדורה כתב יד דף י' ע"ב [איתא, שכתב ועל דא אתחייב מיתה לשמים. וכתב והכריז
יוסף] שצריך לנטול ידיו אע"פ שאינו רוצה לקום, ואם אירע שהמים רחוקים ואין
לו מי שיקרבם אליו נהגו קצת מבעלי נפש שהולכים פחות פחות מד' אמות ע"ש.
ולא הירא בעניות דעתי, ועדיף שילך במרוצה שלא להשנות רוח רעה השורה
על ידיו. ובשו"ת שבות יעקב חלק ג' סימן א' כתב שאין נזהרים מליחך ד' אמות
בלי נטילת ידים. ויש לומר שסמכו את עצמם על זה דהרי בשעון בן אלעזר
סבירא ליה בברכות [כה, ב] דכולא ביתא כד' אמות דמיא ע"ש. ופשוט שאין לסמוך
על זה כי אם בשעת חזקתו, ועיין באל"ה רב"כ ס"ק ד', ועיין לקמן סימן ד' [סי'
א] מה שכתבתי בזה: (ג) שויתי ה'. עיין באר היטב. וראיתי כמבטי בן דודי
זקני הרב החסיד האלוי מוה"ר זלמן וקוואר ז"ל, על מה שהיו גרילין לעשות
מגורות של קלף מצויירים להניח בסידוריהם, וכותבים בהם שויתי ה' כו' בן ד'
אותיות, ושאל שבות, והמנורה כזה היתה נקראת בשם שויתי, והטעם הוא
כבדי שיהיה נזכר שלא לשיח שיחה בטלה בתוך התפלה מאימת השם אשר
לנגד עיניו, וכתב על זה בשם דודו אא"י הגאון בעל תבואות שור שאמר במליצתו הצחה אם לא שויתי ודומתי [תהלים קלא, ב]. ורצונו לומר שיוכל לגדור
שירות אף בלא השויתי, והתירעם מאד על זה לפי שעל הרוב אינם משמרים כראוי ותשתפכנה בראש כל חוצות, ועל דרך שאמרנו בראש השנה דף י"ח ע"ב
על קלף שקובעים בבית הכנסת לפני העמוד או שאר מקומות שקובעים אותה תחת טבלא של זכוכית לית לן בה, ולא קפיד רק על אותן שמניחין בסדורים
מטעמא דלעיל, וגם שעל הרוב בא ידיו מחוקת השם כאשר עיניו הרואות שהם הולכים לאיבוד ולהחמק, ובפרט שכוביין עליהם שבות אשר לא כדת
והמהיר והנזהר ישכילו כוזהר: (ד) המפיענים. עיין באר היטב. ומה שכתב [הר"א] גם בהצנע לכת עיין בסוכה דף מ"ט ע"ב] וביד אפרים מה שכתב בזה
אחי הגאון מו"ר אפרים זלמן נ"י: (ה) בוריות. עיין ביד אפרים [סוף סימן ד' שותיבת בחמלה יהיה באמתחא, ע"ש]:

ביאור הגר"א

א א [א] [משנה א] יתגבר כו' מעורר כו'. כמו שכתב בפרק ה' דבכות [משנה
ב] הוי כו' וגבור כארי לעשות כו': [ב] בארי יעמוד. מדרש רבה פרשת
בלק [במדבר פרשה כ, יט], הן עם כלביא יקום וגו' עומדים משנתם עומדים
כארות חוטפים קראת שמע וממליכים להקבי"ה ומעשיחן כו':
ג] שיהא כו'. ירושלמי פרק קמא דברכות [הלכה א], מכל מקום לא היה שחרא אחיא ומשכת לרוד דמיך הוא שרוד אומר [תהלים ט, ט] עורה כבודי עורה הגבל
ונכרו אעירה שחר, אתער יקרי מן קדם יקריה דבארי, יקרי לא חשיב כלום מן קדם אייקרי דבארי. אעירה שחר אגא הוינא מעורר שחרא, שחרא לא הוה מעורר
לי הויה יצרו מוקטרו, וזהו שכתב [הר"ה] יתגבר כו' ועיין ט"ז [סימן ב]:
ד] ומה [והנה] ועל כ"ל פנים כו'. כמו שכתב בפרק קמא דברכות דף ה' ע"א] אימתי עת
רצון כו' וכן באבות [משנה ג] שניה של שחרית כו' מוציא את האדם מן העולם, ובאבות דרבי נתן [ירוש' פרק כ"א שניה] שניה של שחרית כיד, מלמד שלא
יתכוין אדם לישן עד שתעבור זמן קריאת שמע כו', וכן פירש"י שם באבות: [ח] שויתי כו' כ"ל גדול בתורה. כמו שכתב בברכות ס"ג א' דרש בר קפרא
כו': [י] ובמלת הצדיקים אשר כו'. כמו שכתב [בראשית ו, ט] איש צדיק תמים את האלהים התהלך נח, וכן בהונן [שם ה, כב], וכן באבות אשר התהלכו
אבותי לפניו [בראשית מח, טו], וזהו כל מעלת הצדיקים: [ז] כי אין כו' מיד יגיע. כמו שכתב בברכות כ"ח ב' יהי רצון שתהא מודא שמים עליכם כו'
ולראי תדענו: [ח] וראי דבור. ברכות ס"א א' לעולם יהא דבורי של אדם מועטין לפני הקב"ה כו': [ט] כ"ל שכן כשישם. כמו שכתב בפרק ה' דבכות [דאבות
[משנה א] והסתכל בגי דברים (כו') ואין אתה בא כו', ובפרק ה' פירש"י שם באבות: [י] רב יוסף אומר זה העובר כו', ובקדושין ל"א א' ועיין רש"י שם ד"ה (ולא
[מלא] כו'). זהו שאמר [הר"א] עומד עליו, ובבא קמא ע"כ ב': [י] מיד כו' ובשנת כו'. כמו שכתב בפרק ב' דנדרים כ' א' ונאי בעבור תהיה יראתו כו'
לבלתי תחטאו אחריים אומרים כו': [יא] תמיד. כנזכר לעיל שויתי כו': [יב] וראי יתבייש. כמו שכתב [אבות פ"ה משנה ב] הוי עז כנמר ועיין טור. ואמר
[הר"א] בעברת השם יתברך, אבל בלא חכי, אמרו [שם] ועז פנים לגיהנם, ובפרק ב' דתענית [יג, ב] הן הן עזי פנים שבווד, ובמסכת כלה [נכחו ריש פרק ב]
עז פנים וכו', ושאר מקומות: [יג] גם כו'. סוכה מ"ט ב' הגיד לך אדם כו' והלא דברים קל וכו'. ורצונו לומר אף שלא יבוש מכל מקום כל מה
שיעשה בהצנע עדיף: [יד] ובשכבו. רצונו לומר גם כזה היא בצניעות כמו שכתב בשבת ק"ה ב' מימי לא ראו כו' וריש פרק ה' ויחא [מ, א]. [טז] ופיר
שיעור כו' יקום. כמו שכתב [אבות פ"ה משנה ב] וקל כנשר לעשות רצון כו': [טז] [משנה ב] המשכים להתחנן כמו שכתב [איכה
ב, יט] קומי רוני בלילה: [יז] לשעות כו'. כמו שכתב [שם] לראש אשמורות, ובריש ברכות ג' א' שלש משפרות הוי הלילה ועל כל משמר כו' ואי בעית

באר היטב

הנהגות רע"ק"א

א א [הנהג' מ"א] ועל כ"ל פנים לא יאחר זמן התפילה שהצבור
מתפיליים. משמע אף אם כי אפשר לו להסתכל לצנור, מכל מקום לא
יאחר הזמן שהצבור מתפיליים, עיין לקמן סימן ז' סעיף ט':
ג] שיהא כו'. ירושלמי פרק קמא דברכות [הלכה א], מכל מקום לא היה שחרא אחיא ומשכת לרוד דמיך הוא שרוד אומר [תהלים ט, ט] עורה כבודי עורה הגבל
ונכרו אעירה שחר, אתער יקרי מן קדם יקריה דבארי, יקרי לא חשיב כלום מן קדם אייקרי דבארי. אעירה שחר אגא הוינא מעורר שחרא, שחרא לא הוה מעורר
לי הויה יצרו מוקטרו, וזהו שכתב [הר"ה] יתגבר כו' ועיין ט"ז [סימן ב]:
ד] ומה [והנה] ועל כ"ל פנים כו'. כמו שכתב בפרק קמא דברכות דף ה' ע"א] אימתי עת
רצון כו' וכן באבות [משנה ג] שניה של שחרית כו' מוציא את האדם מן העולם, ובאבות דרבי נתן [ירוש' פרק כ"א שניה] שניה של שחרית כיד, מלמד שלא
יתכוין אדם לישן עד שתעבור זמן קריאת שמע כו', וכן פירש"י שם באבות: [ח] שויתי כו' כ"ל גדול בתורה. כמו שכתב בברכות ס"ג א' דרש בר קפרא
כו': [י] ובמלת הצדיקים אשר כו'. כמו שכתב [בראשית ו, ט] איש צדיק תמים את האלהים התהלך נח, וכן בהונן [שם ה, כב], וכן באבות אשר התהלכו
אבותי לפניו [בראשית מח, טו], וזהו כל מעלת הצדיקים: [ז] כי אין כו' מיד יגיע. כמו שכתב בברכות כ"ח ב' יהי רצון שתהא מודא שמים עליכם כו'
ולראי תדענו: [ח] וראי דבור. ברכות ס"א א' לעולם יהא דבורי של אדם מועטין לפני הקב"ה כו': [ט] כ"ל שכן כשישם. כמו שכתב בפרק ה' דבכות [דאבות
[משנה א] והסתכל בגי דברים (כו') ואין אתה בא כו', ובפרק ה' פירש"י שם באבות: [י] רב יוסף אומר זה העובר כו', ובקדושין ל"א א' ועיין רש"י שם ד"ה (ולא
[מלא] כו'). זהו שאמר [הר"א] עומד עליו, ובבא קמא ע"כ ב': [י] מיד כו' ובשנת כו'. כמו שכתב בפרק ב' דנדרים כ' א' ונאי בעבור תהיה יראתו כו'
לבלתי תחטאו אחריים אומרים כו': [יא] תמיד. כנזכר לעיל שויתי כו': [יב] וראי יתבייש. כמו שכתב [אבות פ"ה משנה ב] הוי עז כנמר ועיין טור. ואמר
[הר"א] בעברת השם יתברך, אבל בלא חכי, אמרו [שם] ועז פנים לגיהנם, ובפרק ב' דתענית [יג, ב] הן הן עזי פנים שבווד, ובמסכת כלה [נכחו ריש פרק ב]
עז פנים וכו', ושאר מקומות: [יג] גם כו'. סוכה מ"ט ב' הגיד לך אדם כו' והלא דברים קל וכו'. ורצונו לומר אף שלא יבוש מכל מקום כל מה
שיעשה בהצנע עדיף: [יד] ובשכבו. רצונו לומר גם כזה היא בצניעות כמו שכתב בשבת ק"ה ב' מימי לא ראו כו' וריש פרק ה' ויחא [מ, א]. [טז] ופיר
שיעור כו' יקום. כמו שכתב [אבות פ"ה משנה ב] וקל כנשר לעשות רצון כו': [טז] [משנה ב] המשכים להתחנן כמו שכתב [איכה
ב, יט] קומי רוני בלילה: [יז] לשעות כו'. כמו שכתב [שם] לראש אשמורות, ובריש ברכות ג' א' שלש משפרות הוי הלילה ועל כל משמר כו' ואי בעית

הנהגות רע"ק"א

א א [א] כיה נדפוס לאשון,
ונדפ"א נכתב יתנכך
ותפעלה:
ב פ"ה כפ"ה, וכמ
הפס"ג דלולי כוונתו לט"ו
שם ס"ק ה, אף נחמלה"ש
כמל להגיה סעיף ג' נבג"א
ס"ק ט וכן יאמר שיהיה
דלולי כוונתו לט"ו וכן הגיהו
נדפוס פס"ג מקמ"ה
והמקור מ"ס, אף צנמן
המאור יצא את הנהגות
שנפס"ד:
ג וי"ב טעם מתחלה
הלילה הוה לילה ואמר י"ב
טעם נמשך ליום לענין א'
ד] כ"ל כפ"ה אף ליתא
שם ונדפ"א חוקו "ממוד
ג"ד"ה לפניו הוה דף י"א
ע"כ:

א (א) יתגבר בו. עיין ט"ז. ידוע כי החומר והצורה צרות זו לזו, אמר תי"ו התפעל להיות אדם מתגבר הנפש על החומר כי יצר לב האדם רע מנעוריו [בראשית ח. כא]. וא"כ יהיה נוצח ומנוצח בעצמו. גם תי"ו תמיד כי בכל יום היצירה מסיתו וצריך לעמוד על נפשו נגדו. ומה שכתב מקולם לא יחת (ישעיה ל"א ד'). ועיין שמואל א' ב' ט' רגלי חסידיו ישמרו ורשעים בחשך ידמו, ר"מ אלשיך שם. ומסיים כי לא בכח יגבר איש, רצה לומר כי צריך לעזר ה' רק שיהא האדם המתחיל, ואיוב ט"ז כ"ה ואל שדי יתגבר יעוין שם. התי"ו, יש תי"ו הראות כמו יש מתעשר [ואין כל] [משלי יג. ז] בדמיון (כ"ה). והנה ודואי יצה"ר תקיף מאדם, כמו שנאמר [קהלת ו. י] כי מי יוכל לדין עם שתקיף ממנו, אלא שצריך האדם להיות עז בדעתו ומש"ה אמר כארי מיותר, אלא מה ארי לא יחת מפני רועים וכמה בני אדם אף שיועד שבני אדם תקיפים ממנו מ"מ טבעו שלא יחת, כן האדם יתגבר ויהיה עז בטבע, וא"כ קשה היינו עז כנמר, לזה אמר כי עז בפני המלעג אין כל כך גבורה כי יחשוב שהוא אדם כמותו, אבל אגז יצה"ר מלאך ותקיף צדקא גבור, כמו שכתוב [אבות פ"ד משנה א] נגדו גבור [הכובש את יצרו]. ר"מ אלשיך בהר [כה, א] [פתיח] יפה, ב' ראשונים נבד מעוות עשה, ב' אתרוגים נגד לא תעשה, יעוין שם: **(ב) שיהא**. עיין ט"ז. קשה ליה דהיה לו לומר ויהא הוא מעורר השחר, כי בטור כתוב שאל ישיאך יצרך (שי"ן ימנית) איך חממו וקור גדול או לא שבעת משנתך, ויכווח עמך, לאו אעמידה קודם עמוד השחר, כי בקיץ לאחר עמוד השחר, ובחורף יאמר כן. ויהא הוא מעורר השחר הוא ענין בפני עצמו, שאדם ירגיל עצמו במאכלים קלים וכדומה שלא ישן הרבה כי בשינה לא שייך התגברות, ע"כ תירץ על פי דרוש כי מלת שחר נדרש בזהוה ויקרא דף כ"א עמוד ליו"ו על כנסת ישראל יע"ש. וכל אדם צריך להתעורר עצמו תחלה ואח"כ מסייעין נושמים, כי לא בכח שלו לבד יגבר איש כמו שכתבתי לעיל [ס"ק א]. ורוד שיבח עצמו שאין צריך לו אח"כ לסייע משמים, אלא הוא מעיר השחר נותן התעוררת ושמהה ושפע למעלה, ואין השחר כנסת ישראל מעיר אותו לסייע אפילו אח"כ. ולפי זה אתי שפיר הכל ענין אחד יתגבר בהתעוררת עצמו שיהא הוא מעורר לא שיהא התעוררת תחלה משמים, ומיהו לטוף צריך התעוררת סיוע מלמעלה, כי לא כ"ע דוד המלך ע"ה. ומש"ה השמיט המחבר ואין השחר מעיר אותו. והמדפיס הביין שראשי

א א שיהא. עיין מ"א לנצר יוס ולילה בחמונים. מאן דקאים בנצות למגדס יעקוב נחורה שנעל פה, אליה רבה [ס"ק] א' נטס הפוקקים. מוטב לישן כל הלילה למה שצריך מלקום באשמות ולישן בעת החפלה, כנסת הגדולה [סימן מרי"ט [הגה"ט], אליה רבה [כאן ס"ק] ג' [ג]. עיין ב"ח ר"ה ומ"ס לכן מה שכתב ואל ישיאך יצרך "בצוקר" יעוין שם. באל הגולה [אות ג] [ליין] ירושלמי, [וכן כתב] רש"י [בכ"מ] ד' א' י"ה אע"פ: **ב** מפני. עיין מ"א. נ"י פירש זה על מה שכתב הטור שמתע מלפך כנגד המלעגים ולא תשוב יעוין שם. אבל הנ"ח ד"ה ח"ן ודרישה [פירשה אות ה] נטס רש"ל [בהגה"ט] לטור פירשו צדור לעגה כלל נושה כמו עכו"ם מלעג על ישראל שמנית מפילין, ונשה כלל לעגה ח"ס ציוני עומד במקום גדולים לא יתבייש מהם ללמוד ולעשות מצוה יעוין שם. ונרמ"א כלל ואל יתבייש מפני המלעגים, וזה רק פירוש הכ"ה. ומלת "גס" בהנצע למה ברמ"א אין לו ביאור לכאורה. ומלבוש [ספיק] א' הננמי שרובה לומר שלא יתקוטט עמהם שכתב ובלבד כי שלא יבזה אותם. ולי נראה מלת "גס" הכי פירושו בודאי אם אפשר לעשות עבודה בודאי בהנצעה ולא בפני המלעגים או בפני תשובים גדולים טוב יותר, ומיהו בפני ציונים שלמדו ממנו י"ל טוב לעשות בפניהם שלמדו ממנו לעשות כמותו: **ג** ובי"ר. עיין מ"א ביאל גיטין ע' ע"א. ובשנת קצ"ט ב' ג"כ אמרין כן. ואליה רבה [ס"ק] א' הביא כ"ה פרק הרואה [דברי מהדוה נכוח פ"ט אות טע], ועיין עטרת זקנים [ס"ק ג]. וי"ל דוקא חמשה בנת אחת מה שאין כן בגיטין הוכיחו המוספות ד"ה חמשה אפילו אחת נהנין קשה. ואינו יודע הוכחתם למה ששה כמדרן וחמשה אפילו שלא כמדרן ודוקא כל חמשה בנדדי, ומכל מקום המ"א נדקדוק הביא גיטין: **ד** המשיבים. עיין מ"א. הראה מקום לסימן קל"ה ספיק ב', אולי שכתב הט"ו [ס"ק] א' דבציונו לענין נפילת אפים, וי"ל דכיוון לספיק ג' נמ"א אות ט' ברכנטי [פירש ק"ה הגדול] גופא, דקמוך לאור היום אין נפילת אפים כי אם להממין עד נכון היום, וכן לא מלאנו כעת מי שנהג כן האדנא ליפול על אפים בנקשת לרבו. ומה שהביא מברכות ג' א' ולמירון ב' דדוק לומר למאן דגני כו', ובמסופות ד"ה למאן ולא הוה במירון א', שמע מינה דסובר כמירון ב' דלחוט אין עת רצויה רק בשעה שמשמנת המשמורת, וזהו שכתב [המ"א] לא משמע כן, ולא כתב לא מוכח. ובחידושי [ראש יוסף נכוח ג, א ד"ה ימח] נטס חידושי הרשב"א [שם ד"ה מה] אין ללכילת קדשים א"כ למירון א' נמי לא מוכח מילי. ומה שכתב נטס הוהר הוא דכחמלה חושבין שעות זמניות, אבל חז"ל חושבין לעולם לילה י"ב שעות שלימות, [דהיינו] כל שעה חלק א' מכ"ד ו'. ולפי זה בחורף ליל ארוך ט"ו שעות, לאחר שש שעות מהחלת הלילה זמן חצות, ובקיץ לילה שעות, זמן חצות באור הצוקר מיל. ועיין סימן רל"ג במ"א [ס"ק] ד'. ובפני שיש בבלן ענין עמוק אמרתי אשימה ויחוט ל'. הנה יש לי בכאן ד' פירושים. א' דאשמורת הס תמיד לכל משמרת ד' שעות כל אחת חלק מכ"ד לא זמניות, וחצות גריר בתל האשמורת. בדמלעט משמרת ב' זמן חצות, ובין בחורף וקיץ זמנו לאחר שש שעות ממש, וזה כפי שהבין המ"א כאן. ויקשה א"כ מה פריך סוף האשמורת אמרתי ימח הוא, הא נפקא מינה בקיץ בלילות קצרות ובין בלילות ארוכות (עיין בכור שור נכוח שם ד"ה גמ' ר' אליעזר). [דשליש] [הפירוש השני כפי משמנת גמרא דע"ל דאשמורת תמיד כל הלילה בקיץ ומורף, וזמנו חצו משמרת שניה חצי הלילה ממש הן בקיץ או בחורף. (דשליש) [הפירוש השליש] הוא בנמח דודאי אשמורת זמניות הן ומורף וקיץ כל הלילה אומרים [במלפנים שירה] ולא יותר, וקרא מסיעני יומם יזוה' הן חסדו ובלילה שירה עמי [נהלים מג. ט], רק בלילה אומרים שירה, ומיד בקיץ כשיאיר היום מפסיקין, אבל חצות אין גריר אחר האשמורת, ואחי שפיר טובא כי למירון א' אמר לאמלעית דלמלעטא היינו חצות. ומירון ב' דוקא לאוקמיה למאן דגני ואמאי לא כמירון א'. וכי פיימא דסובר דלחוט לאו עת רצו, וכי פילוג אכרימא יבמות ע"כ [פ"א] דלחוט עת רצו כמו שכתב בכור שור [שם]. אלא דסובר דלחוט תמיד אחר שש שעות ממש מהחלת הלילה לא שעות זמניות ואין נגרר אחר חצי משמורת שניה, ומשום הכי הוכרח לשנוי למאן דגני כו'. וסובר הייתי לומר קישור דברי המ"א שכתב ולמירון ב' לא משמע כן,

מחצית השקף

א (ס"ק ב) מפני. ועל כ" פנים לא יתקוטט עמהם (ב"י). וזה לשונו מפני שמדת העוהת מגונה מאוד, ואין ראוי להשתמש ממנה כלל אפילו בעבודת השם יתברך, כי יקנה קנין בנפשו לחיות עז אפילו שלא במקום עבודתו יתברך. עכ"ל: (ס"ק ג) ומיר דבר. בגיטין דף ע'. דאמרין התם ה' דברים העושה אחד מהן קרוב למיתה יותר מן החיים. ואחד מהם ישן ועמו, ופירש רש"י [יש אצל] מיד קודם ששהה מעט עכ"ל: (ס"ק ד) המשיכים בו. צריכה להיות בנפילת אפים ע"כ ועיין סימן קל"ה ספיק ג'. שכתב הרב ב"י אין נפילת אפים בלילה, ואף על פי כן בלילי אשמורת כיון שהוא קרוב ליום נוהגים ליפול. ומ"א הביא שם [ס"ק ט] בשם הרקנ"ט [פירש ק"ה הגדול] וז"ל, וברקנ"ט כתב להאריך בסליחות עד נכון היום, ואז יפלו על פניהם עכ"ל. וכדי שלא יסתור דברי הרקנ"ט זה את זה, צריך לומר דגם כאן נחמיון לזה, אבל אין לשון הרקנ"ט דהכא משמע כן: ובגמרא יצ"ל לתירוק הראשון כו'. הוא בברכות דף ג' ע"א תניא רבי אליעזר אומר שלשה משמורת היו לילה כו', וסימן לדבר משמר א' חמור נוצר, שניה כלבים צועקים, שלישיית תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת

עם בעלה. ופריך מאי קחשיב, אי תחלת משמורה, ראשונה סימנא למה לי, אורתא היא, אי סוף משמורה קחשיב, אחרונה למה לי סימנא, ימא היא, ומשני חשיב סוף משמורה ראשונה, ותחלת משמורה אחרונה, ואמצעית דאמצעייתא. ואיבעית אימא כלהו סוף משמורות קחשיב, וכי תימא אחרונה לא צריך, דהא ימא היא. נפקא מינה למאן דגני בבית אפל, ולא ידע זמן קריאת שמע, וכיון דתינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת כו' ליקום ולקרי, עכ"ל הגמרא. לכן לתירוק א' התנן סימן לאמצעייתא דאמצעייתא, ועל כרחך נפקא מינה דאז עת רצון לחפלה, והיינו חצות בדעת הוהר. ואף שהרשב"א בחידושי [שם ד"ה מאן] כתב דנפקא מינה לענין קדשים דזמן אכילתם עד חצות, כדאימא משנה א' דברכות, היינו משום דהרשב"א לא היה לפניו ספר הוהר, כי עדיין לא נתגלו במיהם, לכן הוצרך לומר דקאי לענין קדשים, אבל עתה שנתגלה הוהר ומבאר בו דחצות לילה היא עת רצון להתפלל על החורבן, טפי עריך להשוות גמרא דירן עם הוהר, ולפרש גם דברי רבי אליעזר באמצעיית דאמצעייתא לענין חפלת חצות. וכן מורה לשון רבי אליעזר שסיים ועל כל משמר

לבושי שרד

א (ה) ט"ז סק"ב א"א הוא זרייות בפני עצמה. כי יתגבר כחרי הכוונה שמיד צניעורו משמנו יקום, ויהא הוא מעורר השמר הכוונה שיציל במלכלים

קלים וכדומה שלא ישן הרבה ויער קודם השמר, כי צניעה לא שייך התגברות, וא"כ הוה ליה למימר ויהא, לא שיהא:

אוצר מפרשים

שעות ממש אחר חצות היום כדעת הוהר כשהחמה עומדת באמצע רקיע ע"ש: (אשל אברהם, א)

א (שי"ע סי' [שהן בשליש הליילה]. עיין באר היטב ס"ק ו'. ובתשובות שב יעקב נחלק אן סימן א' העלה ולענין המשמורת צריך להשוב מצאת הכוכבים עד עלות השחר לג' משמורת, כמשמעות ש"ס ברכות דף ג' [ג"א] ע"ש, שלא כדעת הוהר ויקייל קצת, כן. אמנם מי שנתעורר לקום בחצות על פי הוהר, יחשב י"ב

ב (ס"ק ד) ובגמרא דילן, ג"כ ברכות דף ג' [ג"א]: (נתיב חיים)

א (פ"ו פק"ה) מה שכתב רבינו הפוזר אני שפיר כו'. עיין בפרשי" בתהלים [ג], טו שמשם לקוח לשון הטור כוה: (ד"ה סי'א) גם בהצנע כתב. לכאורה רצונו לומר שיעשה בצנעה לקיים מה שאמר [מכ"ה ג, ח] והצנע לכת כו', ועיין בסוכה דף מ"ט ע"ב וברשי" שם ד"ה חמיקון. אך בשל"ה בקונטרס [ב] עשרה מאמרות [מאמר ג] איתא גם בשכתו בביתו ובשכבו כו'. נראה קצת שמפרש שרצונו לומר שאף בשעה שהוא בביתו בהצנע יהיה לכתוב עם ה' אלהיו, וכמו שכתוב בסימן ב' [ספיק ב] אע"פ שהוא בחדרי חדרים לא יאמר מי רואני כו'. אך מכל מקום יגם בהצנע לכת" לא משמע הכי:

מעמד הר סיני ויתחזק אמונתו. ופרשת קרבנות כו' וזאת ייקרא ו' כר', הפרישה [את טו] כתב מלת וזאת מיתורת, לומר וזאת התורה כאלו הקריב חטאת, אבל רש"י מנחות ק"י ע"א ד"ה מאין מדלא כתיב חוקת החטאת. ועיין לבוש [פניו] הקשה על זה. יע"ש: (ד) ודוקא, עיין ט"ו. עיין ברכות י"ב א' ופרש"י תרעומת המינין שלא יאמרו לעמי הארץ כו' דבשביל המינין אין אנו אחראין יע"ש, ומיהו אח"כ פירש"י צדוקין עובדי עכו"ם, דאי צדוקים ובייתוסיים, זה מאמינים בכל תורה שבכתב, א"כ ודאי אין אנו אחראין לעכו"ם. ועיין דרישה [את ו] בשם רש"י [שו"ת סימן טו] שפסק לאומרו בציבור קודם ברוך שאמר, ורש"י פירש בשלש בק"ש היינו עם ברכות, יע"ש, ואנן פסקינן כשו"ע. ומיהו בלחש אומרים כל יחיד בביהכ"ס לא בקול רם, וראוי לאמרו קודם ברוך שאמר כמו שכתב מהרש"ל, כי פ"ז תיבות בברוך שאמר, וראשו כחם פו [שיר השירים ה, יא] נדרש על פי דיבור א' אנכי, יע"ש: (ו) א"א, עיין ט"ו. המחבר שינה מלשון הטור שכתב טוב יותר, אלא דווקא ביום, כמו פרשת החמיד בסימן (מ"ו) [מן] סעיף י"ג, ועיין תבואות שור [בסדר קרבנות אות] י"ב ואם אין לו פנאי ביום יוכל לומר בלילה וכל שכן

[כרימות כה, א] דלאמר ממנדב אשם תלוי כעולה ממנו, עיין כ"ז כ"א [נ"ה] ואמר, ועיין ש"ך ויזה דעה סימן ה' אות י"א יע"ש, א"כ אשם תלוי ל"י אליעזר בר נפכים הוא דנבד דנדר ונדבה כעולה. וז"ל לטעם ר' שמעון כסוטה ט"ו [ע"ב] דריש טעמא דקרא ומנחות ו' א' דלא יהא קרבנו מהודר, ואשם תלוי נדבה טעון נפכים, א"כ יאמר אחר פרשת אשם תלוי כן ומינין עכ"פ כו'. [ואינו יודע אמאי לא פריך לר' אליעזר בכרימות כ"ה א' יהא אשם תלוי טעון נפכים, גם לר' שמעון כבוד ומעשר ופסח דלין על מטא אמאי לין טעון נפכים. והרע"ב צמחנת פסק ט' משנה ו' טעמא מלורע דלין על מטא כר' שמעון, וצמחנת אחר משמע דפסק [הרע"ב] דלא כר' שמעון, עיין [בג"מ מ"ע] פ"ק ט' משנה יג' גבי אלמנה עשירה. ובר"מ הביא בהלכות מעשה הקרבנות פ"ק ז' הלכה ז' מקרא, ומיהו י"ל דקשא ליה [להרמזים] כבוד ומעשר ופסח, ועיין סימן מקע"א דלירין טעמא ואשם מלורע מקרא מרזינן, וניזר לא לקרי טעמא. ואי"ה יבואר עוד שם *]: ובה שכתב דבידוע לו שטעמא יאמר טעמא קודם לעולה, הנה נבזזים פ"ט א' טעמא קודם לעולה ח' ז' ר' שמעון דריש טעמיה דקרא טעמא מלרע ועולה דרוזן [רש"י ד"ה עולה דרוזן אין פסיה משמע, ומיהו גומר הכפפה מעשה עם התשובה. ולר' שמעון יש להקשות טעמא וילת מלורע וניזר למה נבזזין קודם דלין מכפרין, עיין חוספות פ"ט א' ד"ה אשם. והנה

אשם נזיר רשאי לאמרה (כ"ז ד"ה ואמר). ויש אומרים שיכול לומר אין אחר אשם והטאת דאי, רק שיאמר דרך הנאי רבון העולמים אם אני חייב חטאת יהי רצון מלפניך שיהא מקובל כו' (מהרש"ל בטהרות לעור ופסחים סימן טו ומורי בב"ח ד"ה ו"ש וחל). אין לומר קודם אחרון מקומן ושלמה פירש שפתינו, כי על חטאת אין שייך, כי שמא אביא חייב חטאת, וזהו חטאת חייב חטאת, וזהו חטאת חייב חטאת, אלא כן יאמר ושלמה פירש במקום עבודת התמיד. מי שרגיל לקרות פרשיות הנזכרים לעיל או תהלים, חייב לברך קודם לכן ברכת התורה. וטוב לומר תהלים קודם החפלה ודוקא ולא אחר החפלה (מהר"ם לע"פ ס"פ קודם צאתו מפתח ביתו בברוך יאמר פסוק שבע ישראל [קבלה בשם רבי יהודה חסיד מנצ"ח סימן מ"ט]. וטוב לתת או להזמין פרשה אחת קודם כל הפלה [צדקה (ויאמר) שנאמר] ומהלל ט' טו' אני בדרך אהבה פניך. ויכין [באבות] פרושה פרושה פרושה כי תפילתו מכל פקטור, כי צדקה עולה במספר קטן כמקטור, והרי הוא שמח בחלקו כענין שיעור של יום כיפור. ויכין בנהגו הפרושה בשם יאדונוה"י, שהוא הנותן בסוד ידו"ד והמקבל [בסדר] שם ארני [וליתורא] ויתחזק שם הנזכר, ויאמר בפיו לשם יחור קב"ה ושכיתיה, כי הקדושה הליונה מתעוררת על ידי הריבור ומעשה, כמבואר [בזהר] פרשת בחוקתי [ק"ה, ג] ויבה ליתן צדקה כי מעלות רבות לצדקה (תמצאות חיים ט, ג). העונות למלוד הפלה צריך לטהר ידיו טרם יתפלל (מהרש"ל הלכות פסח מ"ג ימות תשובה עמוד חמ"ג). מכל ימות תשובה עמוד חמ"ג. כשכבא לבית הכנסת קודם כל דבר ישתחוה לארון הקדש עד שיתפסקו כל חליטיו כששודרה, ויכור כלבו שפל מצבותו וגדולת בוראו, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (מסיל"ג ה, ט) אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך. ורצונו לומר ביראה גדולה בהתעוררות רב (עמק הברכה דף כ"ו פ"ג נקדמות) ויתחיל בפסוק [שם] אני ברוב חסדך, ולא מה טובו [נמנני מ, ה]. שאמר בלעם. וגם פסוק ואני תפילתי לך ה' עת רצון [מסיל"ג ט, ה] יש לרלג, כי אין לומר אלא במקום שקבעו חז"ל, דהיינו שכתב במנחה על פי המדרש כמו שכתב הטור [סימן יצ"ג] (מהרש"ל סימן ס"ד שילוי אמונה נתיב (ד') [ג] ד"ה ב"ה הנדב"ס):

אף למ"ד דליה הלכתא כר' שמעון דריש טעמא דקרא, מכל מקום נכון הוא, דמאחר עולה דלין מכפרת אשמה וגומר כפרה וטעמא רק על הספק, מה שאין כן ביודע שחייב טעמא יאמר טעמא קודם, משל לרינה פרקליט, ובהא לא מנינו חולק על ר' שמעון וסבירא היא. והתנזרות שור [בסדר הקרבנות] אות ו' טעון עליו למה כבד הטור אשם אחר טעמא לשיטתיה דנב דרבה. ועל השו"ע קשה בהנחה ראו לאמר כולם כדאימא בנפכים פ"ט [ע"ב] דנפכים קודמין למנחה ואשם קודם לשלמים יע"ש. ור"ל דלין אשם אין נדבה להמחיר רק כקורא כבוד, א"כ שלמים קודמין דכאלו הקריב מנחה קרבן, זה רק כקורא כבוד. ומה שכתב המ"א עולה מכפרת אשמה, רבנא פ"ק אשמה, ולדידיה י"ל אף דנאמר דכל המדיר או מקדוש אפילו שניה עומדים לפניו לרץ לשמוע קודם המקדוש והמדיר, וזה לאו דוקא השני שם כפרת (ט') [ג] ונפכים שם. ומכאן מר"מ ו"ל צדקת פ"ק ט' מהלכות עומדים ומתקפץ הלכה א' ז' יע"ש. מכל מקום נראה שיש טעם מוכיח לפיו מקרי, אלא דקרא ליה [נפכים] דתעמא עוף קודם אפילו לעולם כדמה אע"ג דבהמה קודם לעופות כמו שכתב במשנה שם, אלמא בטעמא הקפידה המורה, דלא הליא כדמיר או במקדוש, ועל זה פירש מה שתיקן. והרי המ"א כבד צעמנו יאמר פרשת עולה ושלמים וזהו וצמחנת שם פ"ט א' מנוצר דמורה קודם לשלמים ושמע מינה כדכתיבנא. ולפי זה אשם דקודם לתורה ושלמים יודע שחייב אשם, אפילו הכי יאמר כקודם שהם כמותם כמורה, ורק טעמא כשידע יאמר קודם לעולה: ה בצבור. עיין מ"א. ואליה רבה [ס"ק] ו' [כח] צמחנת שם קודם יאמר של פרשת יתרו [שמות] ו' ובערב אחר קריאת שמע של מנחה יאמר של פרשת ואחמקן [דברים ה]. עיין כלי יקר פרשת יתרו פסוק זכור את יום השבת [שמות יט, ט] טעם השינוי בין דיצרות ראשונות לאחרונות, וא"כ צוקר יודע מעמד הר סיני ויהיה כללו היום נהנה, וצדקת יקרא בנפכים כדריש [דברים ה, טו] למען יודע לך לעולם הנה וכוונתה שנינו, שזה רק ליתרלא וישמח עולה ויראה מקומה שם, נראה לי. ומה שכתב [האליה רבה] כענין ע"י סימן ט' מ"א [ס"ק] ז' ומה שכתב [האליה רבה] כענין צדק אמה ה' שומע פסלה ענין לומר השם, עיין ט"ו סוף סימן קל"א [אות ט"ו] וסימן מ"ו סעיף ו' וסימן רט"ו סעיף ז' י' ב"ו. עיין מ"א. ועיין פנחות שור [בסדר קרבנות] אות י"א סידור גזירים נמי כשר בלילה אע"ג דכתיב כצוקר כצוקר [ויקרא ו' ז']. ועיין ר"מ פ"ק ז' מהלכות תמידין ומספין הלכה ז' כצוקר עורכין, ובהלכה י"א היתם הדשן לכתחלה משעלה עמוד השחר: יא ידו רצון מ"פניך. עיין מ"א. האריך דעת המחבר דאשם תלוי נמי אין בא נדבה כחמשים דר' אליעזר כרימות כ"ה א', ויפירה דעה [סימן] ה', עיין מה שכתבתי בפרי"ש שם כשפתי דעת [אות] ז' מזה. ותמה על הבי"י ושאר גאוניו [שכתבון] מניח, אדרבה נזיר טהור מביא טעמא עולה שלמים וטעמא עולה טעמא אשם. ומה שכתב [המ"א] פ"ק א' מירוח יראה ז"ל פ"ק ח'. ובה שכתב נשם כד"מ ורש"ל לומר אחר טעמא יהי לרזן אס נפחיתיה [ואם לאו כקורא כבוד]. הקשה דעני ידעה פתלה, והרגיש ברש"י שם ע"א ז' ד"ה [למאן דאשם שכתב דלר' טרפון אשם תלוי וכי מתיבא [מניח] טעמא, ואלו כיכר באשם תלוי על מנא' זה ספיקו אל דולח [מניח] קנינה, הלא לאו הכי היה ממנו, והטעמא לכלי עלתא בעיני ידעה פתלה [דכתיב] או רבא אלו כו'. ומה שכתב למתקן, איני יודע, דאין שום הוה אמינה ולא מתקנה, ובטעמא בעיני ידעה פתלה [ובצדושינו ראש יוסף שם הארכנו]. ודומק לומר לרש"י ידעה פתלה לכתחלה הא דיעבד מכפר. ואינו יודע אמאי לא הקשה על הבי"י [ד] כחז מלחך דלין אומר יהי לרזן למה קורא, וי"ל שמה טעמא ומכפר קצת יע"ש. ומה שכתב אשם לא צעי ידעה, הר"מ ז"ל [שגגות ט, י] פסק דעני ידעה, ובאשם תלוי נפחיתיה כדכתיב שם. שזר לרש"י בתנזרות שור [בסדר הקרבנות] אות ט' העיר בזה עיין ר"מ פ"ק

מחצית השקל

אלא על כרחך שהיא נדבה. וחכמים סבירא להו דאינו בא בנדבה, ומה שמביא אתה אשם תלוי, כדי להגין עליו מן היסודים שראוי לבא עליו על חטאתו חלה חטא, והאשם גרין עד שיתוודע לו ויביא חטאתו ויתכפר. ופסק הטור כרבי אליעזר, אף דרביס חולקים על רבי אליעזר, מכל מקום כיון דמצינו שם בכרימות במשנה דבכא בן בוטא עביר עובדא בנפשיה כרבי אליעזר וחביא אשם תלוי בכל יום. אמנם אשם ודאי נסתפק הרב א"ש לדעת הטור אי יאמר יהי רצון מלפניך אחריו, דאפשר לומר כיון דשם כ"ש בא בנדבה. דהיינו אשם תלוי. מצי לומר אפילו אחר אשם ודאי, אע"ג שאינו בא בנדבה, או שאשם אשם ודאי אין לומר יהי רצון מלפניך כמו אחר חטאת. והטור לא היה צריך להזכירו שאחר אשם ודאי לא יאמר, כיון שכתב שאחר חטאת לא יאמר, ממילא ידעין דאחר אשם ודאי גם כן לא יאמר, דחד טעמא לתרווייהו, וזה נראה עיקר להרב ב"י ע"ש. ועל זה כתב מ"א דמשמע דעת הרב ב"י דלא כהטור, אלא אפילו אחר אשם תלוי לא יאמר, מדלא הזכיר בשלחן ערוך שיאמר יהי רצון מלפניך אחר אשם תלוי: רק כשהיה מונח לפניו חתיכה של חלב כו'. הכי קיימא לן דבעינן אתחוק איסורא, אבל אי חתיכה אחת היתה מונחת לפניו ואכלה, ולא ידע אם היתה חלב או שומן, דלא אתחוק אסורא, אינו מביא אשם

תלוי. ואפילו בשני חתיכות, דוקא אי כשאכל אחד מהן היה סובר ששניהן שומן, אבל אם בשעת אכילה נסתפק מיד אי מה שאוכל הוא חלב או שומן, הן קרוב למזיד ואינו מביא אשם תלוי. וכן אי ידע בשעת אכילה שאחד מהן חלב, אלא שהיה סובר שאוהה שאוכל דאי שומן, ואח"כ נודע לו שהיה ספק, מביא אשם תלוי. כן מבואר פ"ק ד' דכריתות י"ז, ב"ו. ועיין ביורה דעה סימן ה'. שכתב שם אי שוחט בזמן הזה בתמה לשם קדשים הבאים בנדבה, בהקמה אסורה, דמחזי כאוכל קדשים שנובחו בחורן. אבל אי שחטן לשם קדשים שאין בהם בנדבה, כגון לשם חטאת כשרה, דאי היה בידו חטא שחייב עליה חטאת, היה לו קול ע"ש. וכתב שם מ"א דאם שחטו לשם אשם תלוי אסורה. ועל כרחך סבירא ליה דאשם תלוי בא בנדבה. וכתב הש"ך [ס"ק ז] הא דלא הגיה רמ"א פה שיאמר יהי רצון מלפניך אחר אשם תלוי, היינו משום דמספקא ליה אי קיימא לן דבא בנדבה או לא, ולכן אויל הכא לחומרא שלא יאמר יהי רצון מלפניך שמה אינו בא בנדבה, והתם לחומרא שמה בא בנדבה לכן אסורה: וכתב ב"י בשם מהר"י אבובא כו'. ר"ל הם מפרשים דמה שכתב הטור שגם אחר אשם יאמר, היינו אפילו אחר אשם ודאי, אע"ג דאינו בא בנדבה, (דלא כעולת שבת [ס"ק ז] דסבירא ליה דלא באו להביא ראיה כי אם דקיימא לן

אוצר

ו (פ"א פ"ה) נשאתי לכה כתב הטור. ניב ולי הקטן שמעון הירש נראה לי על פי מה שכתב קודם לזה דאחור עולה ושלמים ומנחה יאמר פרשת נפכים, כי אין זבח בלא נפכים, אבל חטאת ואשם אין טעון נפכים, ואם יאמר עולה אחר חטאת ואשם יאמר אח"כ פרשת נפכים, אם כן פרשת נפכים קאי נמי אחטאת ואשם שאמר קודם. וכן כתב הט"ו בס"ק ז' גבי ונשלמה פרים ע"ש. ואי לא יאמר אח"כ פרשת נפכים אין זבח בלא נפכים, משום הכי יאמר עולה קודם לחטאת: (תניח חיים) ה (ש"ע פ"ה) וחפאת וכו'. מה שהקשה מ"א [ס"ק ח] הלא קיימא לן חטאת קודם לעולה, עיין תשובות שב יעקב [חלק א] סימן ב' דמתרץ דברי הטור ושלחן ערוך ב"י אופנים: (אשם אברהם, ג) ו (פ"א פ"ה) והטור כתב אחר אשם יאמר יהי רצון. ניב עיין בנדה דף ע' ג"כ

מפני שמביא קדשים לבית הפסול, ועיין פרש"י ד"ה [לכתו], וזה אינו אלא כשהביא הקרבנות בפועל ונתותרו, אבל כאמריה בלחוד חמשים גם כן מודים שיכול להתנות על אשם בתנאי אם לאו יהיה נדבה. ובה מיושב דברי הטור וכמה גדולים שכתבו כקושיא זו שאשם אינו בא בנדבה. ומה שמשמע מדברי חוספות בקידושין דף ג"ה [ע"ב] ד"ה דילמא [אשם האן] דלא יכול להתנות, אין מזה השגה, דמה שכתבו חוספות שנסכי גובה לאישים אין זה אלא דמריך הכי מברייתא לשמאל דסבירא ליה הכי בובזים דף צ"א [ע"ב], אבל לדינא קיימא לן דלא כשמאל שנסכי גובה נמי לספלים, כן כתב הרמב"ם פ"ק ט"ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה י"ד ע"ש. ואין דברי הרמב"ם פ"ק ו' מהלכות ספולי המוקדשין הלכה י"ח לפי זה המורה, שכתב מצא זכר בן שתי שנים אין לו הקנה שמה אשם הוא ועדיין לא כפרו בעליו, הלא יכול להביא בתנאי כמו שהקשו חוספות וצ"ע: (תניח חיים)